

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 9/2014 rd**

**Regeringens proposition till riksdagen om stats-
budgeten för 2015**

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 september 2014 regeringens proposition om statsbudgeten för 2015 (RP 131/2014 rd) till finansutskottet för beredning och beredde samtidigt de övriga fackutskotten möjlighet att lämna utlåtande om ärendet till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- arbetsmarknadsråd Raija Saastamoinen, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Taina Eckstein, finansministeriet
- överinspektör Annamari Asikainen, konsultativ tjänsteman Susanna Grimm-Vikman, ekonomidirektör Mikko Staff och avdelningschef Leo Suomaa, social- och hälsovårdsministeriet
- förmånschef Jorma Viitala, FPA
- utvecklingschef Irja Sokka, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Savolax

- specialsakkunnig Tommi Eskonen, Finlands Kommunförbund
- servicechef Caritta Perttunen, Nylands arbets- och näringsbyrå, Esbo
- chef för sysselsättningsfrågor Sami Kuikka, Lahtis stad
- chef för sysselsättningstjänsterna Seija Mustonen, Uleåborgs stad
- chef för arbetskraftspolitik Pirjo Väänänen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- chefsekonomist Ralf Sund, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf
- expert Tarja Arkio, Akava ry
- expert Mikko Räsänen, Finlands näringsliv rf
- direktör Rauno Vanhanen, Företagarna i Finland rf
- ordförande Jukka Haapakoski, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation — TVY rf.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av
— Finlands Ungdomssamarbete — Allians rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

De viktigaste frågorna för arbetslivs- och jämställdhetsutskottet i budgeten för 2015 gäller hur sysselsättningen ska höjas och arbetslösheten minskas. Arbetslösheten har i år stigit mer än väntat, dvs. till 8,7 procent. Nästa år beräknas den vara 8,5 procent. Enligt arbets- och näringsministeriets statistik fanns det i slutet av augusti 319 400 arbetslösa arbetssökande. Det är 29 200 fler än vid samma tid i fjol. Det fanns 91 900 långtidsarbetslösa, vilket är 14 700 fler än ett år tidigare. Även allt fler äldre personer har blivit arbetslösa. Antalet högutbildade arbetslösa har ökat mer än andra grupper och nådde i somras storleksordningen 50 000 personer.

Samtidigt som fler är arbetslösa har också antalet lediga jobb ökat, vilket anger att mismatchningen på arbetsmarknaden förvärrats. Orsakerna till dessa problem finns i de strukturförändringar som sker inom företagslivet och olika branscher, bristerna i behövlig specialkompetens samt bristerna i fråga om regional och yrkesmässig rörlighet. Företagens rekryteringsproblem kan delvis bero på att branschen har en låg lönenivå, erbjuder få arbetstimmar eller utnyttjar atypiska anställningar eller på att arbetsarten inte lockar. Inom vissa branscher har företagen haft svårt att hitta arbetskraft trots att kollektivavtal tillämpas och de har då tvingats rekrytera utomlands.

Samtidigt har den dolda arbetslösheten ökat. Med det avses de som är arbetslösa men inte aktivt söker jobb. Enligt Statistiskcentralens arbetskraftsundersökning sökte 197 000 personer aktivt arbete i augusti, medan den dolda arbetslösheten uppgick till 149 000. Antalet hade ökat med 32 000 från augusti förra året.

Som anslag för den aktiva arbetskraftspolitiken (moment 32.30.51) föreslår regeringen 563,9 miljoner euro. Det är en ökning på 59,9 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för i år. Ökningen betyder dock i prak-

tiken inte att servicen förbättras, eftersom det i anslaget ingår en överföring på 125 miljoner euro från social- och hälsovårdsministeriet för betalning av arbetsmarknadsstödet och startpengens grunddel. Momentet har minskats med 50 miljoner euro genom ett sparbeslut, det föreslås att 7,5 miljoner euro överförs till undervisnings- och kulturministeriet för läroavtalsutbildning och 5 miljoner euro överförs till arbets- och näringsbyråerna för genomförandet av de strukturpolitiska åtgärderna. Enligt förslaget ska anslaget för integrationsutbildningen för invandra ökas med 7 miljoner euro. Med anslagen i budgeten beräknas aktiveringsgraden bli cirka 24,5 procent nästa år. Bedömningen grundar sig på en arbetslöshet på 8,5 procent och på att de tjänster som finansieras via andra moment aktiverar i genomsnitt 50 000 personer.

Det är problematiskt att budgeten föreslår en avsevärd minskning av anslagen för offentliga arbetskrafts- och företagstjänster samtidigt som mismatchningen på arbetsmarknaden, företagens rekryteringsproblem samt den ökande arbetslösheten och i synnerhet långtidsarbetslösheten tvärtom skulle kräva att aktiveringsinsatserna utökas och utvecklas kvalitativt. Utskottet påpekar att om arbetslivsfärdigheterna och arbetsförmågan hos dem som nu är arbetslösa inte upprätthålls, kan det i ett förbättrat ekonomiskt läge bli svårt att höja sysselsättningsnivån. De arbetskraftspolitiska insatserna måste få tillräckliga anslag och regeringen måste vid behov ha beredskap att anvisa ytterligare finansiering för ändamålet.

Arbets- och näringsbyråernas resurser

Regeringen föreslår att det från momentet för offentlig arbetskrafts- och företagsservice 32.30.51 överförs 5 miljoner euro till arbets- och näringsbyråernas omkostnader för genomförandet av strukturpolitiska reformer, vilket motsvarar cirka 100 årsverken. Samtidigt berörs byråernas omkostnader av en inbesparing på totalt 8,976 miljoner euro, vilket motsvarar en minsk-

ning av antalet årsverken med cirka 180. Jämfört med 2014 måste alltså arbets- och näringsbyråerna reducera årsverkerna med cirka 80 år 2015. Utskottet välkomnar anslagsökningen på 5 miljoner euro, men konstaterar att den inte förbättrar byråernas serviceförmåga jämfört med i år.

NTM-centralerna, som hör till samma koncern som arbets- och näringsbyråerna, har på grund av omfattande sparmål tvingats inleda samarbetsförhandlingar som berör 3 300 anställda. Totalt måste 700 årsverken bort. Samtidigt har arbets- och näringsbyråerna anställt personal med sysselsättningsmedel, och avsikten är att 2015 anställa ytterligare personal till en mängd motsvarande 360 årsverken. Utskottet vill fästa uppmärksamhet vid att arbetsgivaren enligt arbetsavtalslagen är skyldig att erbjuda uppsagda, permitterade och deltidanställda arbete, om möjlighet därtill finns. I motsvarande situationer har användningen av lönesubventioner och arbetsförsök förhindrats i kommuner som tvingats minska personalen, vilket i kommunerna uppfattats som orättvist.

Utskottet har mer ingående behandlat resurserna till arbets- och näringsbyråerna och förändringarna i byråernas verksamhet i sitt utlåtande om budgeten för 2014 (AjUU 11/2013 rd). Utskottet upprepar det den sagt tidigare och konstaterar att det på grund av de minskande resurserna varit nödvändigt och ändamålsenligt att utveckla arbetskraftsförvaltningen genom att förändra organisationen och arbetsformerna. De ständiga förändringarna försvagar dock produktiviteten i och med att de anställda fortgående måste lära sig nya anvisningar, regler och arbetsrutiner. Utskottet menar att det i dagens förhållanden med hög arbetslöshet är skäl att undvika onödigt belastning av personalen och att personalen vid behov måste utökas.

Utskottet vill fästa uppmärksamhet vid utvecklingen av arbetskraftstjänster för långtidsarbetslösa högutbildade. De långtidsarbetslösa högutbildade är en snabbt växande kundgrupp hos arbets- och näringsbyråerna. För närvarande finns inte tillräckligt med lämpliga sysselsättnings-tjänster för dem. Utskottet ser det som vik-

tigt att arbetskraftsutbildningen och andra sysselsättningsåtgärder förnyas och utvecklas med tanke på olika målgrupper.

Minskad långtidsarbetslöshet

Långtidsarbetslösheten ska minskas genom vissa reformer som träder i kraft vid ingången av 2015. De gäller finansieringen av arbetsmarknadsstödet och multiprofessionell samservice som ska främja sysselsättningen. Reformerna ska stärka och utveckla samarbetet mellan staten och kommunerna gällande ordnandet och finansieringen av tjänster för långtidsarbetslösa. Vidare riktas lönesubventioner och andra arbetskraftstjänster till de långtidsarbetslösa och andra som befinner sig i en svag arbetsmarknadsställning. Utskottet välkomnar varmt regeringens riktlinjer för att minska långtidsarbetslösheten.

Ansvar för finansieringen av arbetsmarknadsstödet för långtidsarbetslösa överförs på kommunerna på så sätt att de betalar 50 procent av arbetslöshetstidens arbetsmarknadsstöd för dem som har fått arbetsmarknadsstöd på grund av arbetslöshet i minst 300 dagar och 70 procent av stödet för dem som fått stöd i över 1 000 dagar. För den tid som den arbetslöse deltagit i sysselsättningsfrämjande betalar staten hela stödet. Finansieringsmodellen gynnar de kommuner som antingen själva eller tillsammans med andra lyckas förebygga långtidsarbetslöshet och främjar sysselsättningen av långtidsarbetslösa.

Med hänvisning till tidigare utlåtanden i frågan (AjUU 4/2013 rd och AjUU 4/2014 rd) anser utskottet att beslutet är motiverat. Reformen ökar kommunernas roll och ansvar när det gäller att aktivt åtgärda långtidsarbetslösheten och ger kommunerna incitament att ordna jobb, aktiva åtgärder och individuella tjänster som är skräddarsydda för långtidsarbetslösa. Utskottet uttrycker också sitt gillande över att aktiverings-tjänsterna ska inledas tidigare än förr. Samtidigt påpekar utskottet att utan tillräckliga resurser och verkningsfulla redskap är kommunernas möjligheter att aktivera arbetslösa begränsade.

Staten svarar för arbetsmarknadsstödet under den tid den arbetslöse deltar i aktiveringsåtgärder. Genom arrangemangen för aktiverings tjänsterna kan kommunen därmed överföra en del av kostnaderna för arbetslösheten på staten. Högklassiga och verkningsfulla aktiveringsåtgärder är dock dyra, varför det är möjligt att kommunen inte når några större inbesparingar genom detta. Situationen kan enligt utskottets uppfattning i värsta fall leda till att det avgörande för hur tjänsterna produceras är kostnaderna, medan tjänsternas kvalitet och effekter blir lidande och arbetslösheten rentav kan bli längre än annars.

Utskottet anser att ändringen av finansieringsandelen blir tung för kommuner som är ekonomiskt utsatta och misstänker att de ökande kostnaderna kan äventyra anordnandet av tjänster. Utskottet ser det som ytterst viktigt att regeringen noggrant följer hur finansieringsreformen påverkar aktivering av långtidsarbetslösa ute i kommunerna och vid behov skrider till korrigerande åtgärder.

Många kommuner har på grund av det svåra ekonomiska läget tvingats säga upp eller permittera personal. Uppstår det i sådana lägen nya arbetstillfällen ska kommunen enligt arbetsavtalslagen alltid först erbjuda jobb åt de uppsagda, permitterade eller deltidsanställda. Skyldigheten att erbjuda arbete har gjort det svårare för kommunerna att med kommunens egen lönesubvention anställa personal. Sysselsättningen med lönesubventionen har därför upphört också i de fall där arbetstillfällen uttryckligen inrättats för att förbättra sysselsättningen. Vissa kommuner har rentav tvingats lägga ned ungdomsverkstäderna, vilket är mycket beklagligt.

Avsikten är att reglerna för lönesubventionering ska ändras från ingången av nästa år på så sätt att man i vissa noggrant bestämda fall kan avvika från skyldigheten att erbjuda gamla anställda arbete. Det gäller situationer där en kommun eller organisation anställer en långtidsarbetslös med lönesubvention för ett arbete som inte annars skulle utföras inom ramen för ett anställningsförhållande. Utskottet menar att reformen är ytterst viktig och nödvändig. Förhållandet mellan bestämmelserna om arbetsmarknads-

politiska åtgärder, å ena sidan, och arbetsavtalslagens bestämmelser om skyldigheten att erbjuda arbete, å andra sidan, och då särskilt mellan de ovan avhandlade bestämmelserna, bör dock ytterligare klargöras.

Nätverket av servicecenter för arbetskraft ska göras permanent och utvidgas till hela landet. Tanken är att den som fått arbetsmarknadsstöd på basis av arbetslöshet i mer än 300 dagar eller varit arbetslös utan avbrott en viss tid ska styras till servicecentret. För att bli klient vid ett center krävs förutom långvarig arbetslöshet att personen behöver sektorsövergripande samservice. Reformen förpliktar alla kommuner att ansluta sig till det regionala servicenätverket, delta i produktionen av den sektorsövergripande samservicen i syfte att främja sysselsättningen och att erbjuda de social- och hälsovårdstjänster som klienterna behöver. Det är viktigt att nätverket av servicecenter bildas så att servicen är enkelt tillgänglig i hela området och att kunderna har faktisk möjlighet att delta.

Det är utmärkt att konceptet med servicecenter för arbetskraft görs permanent och utskottet menar att den sektorsövergripande verksamheten effektivt kan minska också den svåra och långvariga arbetslösheten.

Avsikten är att servicecentrerna i så hög grad som möjligt ska drivas med tillgängliga resurser och utifrån de arbetsuppgifter som i lag fastställts för de olika aktörerna. Det står enligt utskottet klart att permanentningen orsakar kostnader för såväl kommunerna som arbets- och näringsförvaltningen. Det är därför viktigt att det inom arbets- och näringsförvaltningen reserveras tillräckliga anslag för detta.

Genomförandet av samhällsgarantin för ungdomar

Utskottet ser det som ytterst viktigt att hjälpa unga och nyutexaminerade få fotfäste på arbetsmarknaden genom att ytterligare effektivisera samhällsgarantin för ungdomar. Garantin bör utvecklas utifrån de utredningar som gjorts och de erfarenheter som inhämtats.

Ungdomsgarantin utgår från att alla arbetslösa under 25 år och alla nyutexaminerade arbetslösa under 30 år erbjuds arbete eller utbildning eller någon annan sysselsättningsfrämjande tjänst inom tre månader från det att arbetslösheten började. Utskottet påpekar att en del unga behöver rehabilitering eller andra kraftiga stödinsatser innan de kan börja studera eller jobba. Rehabiliteringen är en väsentlig del av en fungerande ungdomsgaranti och det måste därför avsättas tillräckliga resurser för den.

Det multiprofessionella samarbetet mellan utbildningsanordnare, socialväsande, ungdomsarbete, arbets- och näringsbyråer samt andra intressentgrupper är ytterst viktigt. Utskottet ser det som nödvändigt att samarbetet mellan de olika parterna organiseras mer permanent och att någon part anvisas det övergripande ansvaret för de ungas situation.

Arbets- och näringsbyråerna har en central roll när det gäller att leda de unga till lämpliga åtgärder och tjänster. Enligt utredning till utskottet är ungdomarna och de yrkesmänniskor som arbetar med unga inte nöjda med arbets- och näringsbyråernas service, utan menar att byråerna inte tillräckligt beaktar de ungas önskemål och personliga behov eller att de unga är ovana vid att ha att göra med myndigheter. Det är ytterst viktigt att utveckla arbets- och näringsbyråernas verksamhet och förhållningssätt till unga i olika övergångsstadier. Kompetensen hos dem som arbetar med de unga måste förbättras så att de ungas speciella situation beaktas i högre grad.

Det är positivt att de arbetsinriktade studierna får större utrymme och att läroavtalsutbildningen utvecklas. Utskottet understryker att de unga som av någon orsak inte kan söka in till utbildning i stället ska få verklig hjälp att hitta alternativ sysselsättning utan att de behöver vara rädda för att mista arbetsmarknadsstödet.

Organisationerna är viktiga när det gäller att utbilda och sysselsätta de unga. Ungdomsorganisationerna har en central roll för att stödja och hjälpa fram unga som riskerar marginalisering. Det är viktigt att utreda möjligheterna att effektivare än i dag stödja organisationerna i syssel-

sättningen av unga. Till exempel kan utnyttjandet av sysselsättningschecken, det s.k. Sanssikortet, byggas ut.

Budgetens jämställdhetskonskvenser

Integreringen av jämställdhetsperspektivet är enligt regeringsprogrammet ett särskilt insatsområde inom lagberedningen, budgetarbetet och de olika projekten. Enligt forskrifterna för budgetberedningen ska det i motiveringen för varje huvudtitel ingå ett sammandrag över budgetposter med avsevärda konsekvenser för jämställdheten.

Samtliga ministerier har i enlighet med anvisningarna en sammanfattning av konsekvenserna för jämställdheten. Utskottet påpekar att ministeriernas sammanfattande granskningar tillåter att budgetens jämställdhetskonskvenser visserligen lyfts fram, men granskningen görs för många ministeriers del på en tämligen allmän nivå. Bedömningen av konsekvenserna för jämställdheten förutsätter mer exakta formuleringar och mål och granskning av hur anslagen allokeras. Det är viktigt att budgetberedningen utvecklas så att den så detaljerat som möjligt tar hänsyn till jämställdhetskonskvenserna av de föreslagna anslagen och verksamheterna.

Under recessionerna börjar arbetslösheten i regel först öka i de mansdominerade branscherna, medan arbetslösheten bland kvinnor följer lite senare och i något lindrigare form. Enligt sysselsättningsöversikten från augusti har likväl arbetslösheten bland män och bland kvinnor ökat lika mycket (10 %) sedan föregående år. I budgetförslaget ingår extra satsningar på sysselsättande trafik- och byggprojekt, bastrafikledshållning och nya trafikledsprojekt. Utskottet menar att dessa insatser är värda understöd, men fäster i fråga om sysselsättningspolitikens jämställdhetseffekter uppmärksamheten vid att åtgärderna för att höja sysselsättningen i huvudsak gäller mansdominerade branscher, medan det samtidigt görs stora nedskärningar som drabbar den kvinnodominerade offentliga sektorn.

Skyddat boende

Utskottet hänvisar till tidigare utlåtanden (AjUU 16/2012 rd, AjUU 11/2013 rd och AjUU 3/2014 rd) och förutsätter att regeringen gör upp ett program där Finland stegvis bygger upp ett nätverk av skyddshem på det sätt som avses i Istanbulkonventionen och att tillräckliga anslag reserveras för ändamålet.

Ställningstagande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 16 oktober 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tarja Filatov /sd
vordf. Anne-Mari Virolainen /saml
medl. Anna Kontula /vänst
Jari Lindström /saf
Eeva-Maria Maijala /cent
Lea Mäkipää /saf
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Elisabeth Naclér /sv
Mikael Palola /saml

Terhi Peltokorpi /cent
Kristiina Salonen /sd
Arto Satonen /saml
Mikko Savola /cent
Eero Suutari /saml
Katja Taimela /sd
Jani Toivola /gröna
Maria Tolppanen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Katainens och Stubbs regeringar har misslyckats med sysselsättningspolitiken. Arbetslösheten har under innevarande år ökat mer än förväntat. Läget är särskilt svårt för unga, långtidsarbetslösa och svårsysselsatta, men också antalet högutbildade arbetslösa har ökat klart. Det finns nu närmare 20 procent fler arbetslösa arbetssökande än för ett år sedan. Samtidigt råder det i Finland brist på kompetent arbetskraft och det finns rikligt med lediga jobb. Det innebär att den s.k. mismatchningen på arbetsmarknaden har förvärrats. Det står klart att regeringen inte kommer att lyckas nå de sysselsättningsmål som den skrev in i regeringsprogrammet.

Det räcker inte med att backa upp den ekonomiska utvecklingen. Regeringen måste också se till att arbetslösheten inte ökar okontrollerat. Sett i ett arbetskraftspolitiskt perspektiv och med det svåra sysselsättningsläge vi har måste regeringen rikta in sig på att budgetpropositionen kan möta förändringarna i samhället och de förändrade behoven. De sysselsättningspolitiska medlen måste vara effektiva. Onödiga hinder för sysselsättning och utbildning måste röjas undan. Sysselsättningspolitikens yttersta mål måste vara att sporra till arbete. För att den finländska ekonomin ska börja växa igen, med förbättrad sysselsättning som resultat, behövs ett nytt tillväxt- och sysselsättningsprogram med bred uppbackning. Programmet måste slå fast såväl de omedelbara, korrigerande åtgärderna som de nödvändiga större reformerna.

Arbets- och näringsbyråernas knappa resurser skapar problem

Regeringens reform av arbets- och näringsbyråerna är misslyckad både tidsmässigt och resursmässigt. I ett läge med sviktande sysselsättning tvingas arbetskraftsförvaltningen använda sina finansiella och personella resurser till att genomföra en omorganisering. Ett av de primära må-

len, nämligen att prioritera e-tjänster, har gjort det svårare för de arbetslösa att få personlig rådgivning. Samservicen har visserligen gett en hel del positiva synergieffekter, men samtidigt har det blivit svårare att få personlig service och kvalificerad kundtjänst. Telefontjänsterna har fungerat dåligt, vilket lett till svårigheter inte bara för de arbetslösa utan också för de arbetsgivare som kunde erbjuda jobb.

Centerns utskottsgrupper förstår inte varför regeringen ger arbets- och näringsbyråerna tilläggsanslag för genomförandet av de strukturpolitiska reformerna, men samtidigt skär ned byråernas omkostnadsanslag. Personalen vid arbets- och näringsbyråerna har redan tidigare dragits ned med flera hundra personer. Budgetförslaget för 2015 innebär att ytterligare 80 årsverken måste bort. Som en följd av strukturförändringarna inom industrin har behovet av arbetskraftstjänster ökat snabbt i många regioner, och det finns risk för att nedskärningarna har negativa effekter för tillgången till, kvaliteten på och effekten av tjänsterna. Den allt sämre servicenivån kan också leda till att sysselsättningsanslag blir outnyttjade, att tiderna i arbetslöshet förlängs och att samhällsgarantin för unga inte når upp till förväntningarna. Kommunernas kostnader för socialväsandet kommer att öka, eftersom den växande arbetslösheten leder till ett ökat behov av socialarbete, utkomststöd och bostadsbidrag.

Kommunerna sysselsättningsförmåga försvagas

Kommunerna är sammantaget landets största arbetsgivare och sysselsätter nästan 450 000 personer. Också kommunernas och samkommunernas investeringar har stor sysselsättande effekt. Nedskärningarna i kommunernas statsandelar fortsätter, vilket ytterligare försämrar kommunernas ekonomi samtidigt som målen i regeringens strukturpolitiska program flyr undan allt mer. Pensionsuppgörelsen ger ett visst hopp men

dess mer konkreta effekter gör sig synliga först om åtskilliga år. Många kommuner tvingas minska utgifterna och banta ned eller helt slopa planerade investeringar. Sysselsättningsläget i kommunerna torde förvärras ytterligare nästa år. Allt fler kommuner måste på grund av den svaga ekonomin göra sig av med personal eller ta till permitteringar av olika längd.

Den offentliga sektorns möjligheter att anställa unga, antingen för fasta eller tidsbestämda jobb, försvagas i och med att kommunerna i första hand måste fokusera på att trygga jobben för sina fast anställda. De ungas utbildningsmöjligheter försvagas på grund av de nedskärningar som görs inom utbildningen. Utvecklingen av verksamheterna äventyras i och med de avsevärda nedskärningarna i finansieringen av forskning och produktutveckling. Det blir allt svårare och mer komplicerat att genomföra ungdomsgarantin och åtgärda långtidsarbetslösheten. Sysselsättningen av unga och genomförandet av olika sysselsättningsprojekt måste följas upp noggrant.

Sysselsättningen ska inte vara på kommunernas ansvar

Katainens och Stubbs regeringar har under beredningen av sina strukturpolitiska lösningar lovat att gallra bland kommunernas uppgifter och skyldigheter till ett värde motsvarande 1 miljard euro. Detta arbete har inte på långa vägar nått så långt som utlovat. Ändå överför regeringen samtidigt nya uppgifter på kommunerna utan att anvisa full finansiering för det. Kommunernas roll i sysselsättningen av långtidsarbetslösa växer i och med att ansvaret för att ordna och finansiera arbetsmarknadsstödet för långtidsarbetslösa läggs över på kommunerna. Kommunerna ska stå för 50 procent av stödet för dem som fått arbetsmarknadsstöd i 300—999 dagar och för 70 procent av stödet för dem som varit arbetslösa längre än så.

Det är ytterst viktigt att förhindra att arbetslösheten blir utdragen. Det ligger i kommunernas intresse att sysselsättningsgraden är så hög som möjligt. Det ekonomiska läget i kommunerna är dock kärvt och de har små möjligheter att

själva aktivera arbetslösa eller främja andra intressenters sysselsättningsinsatser. Organisationernas möjligheter att sysselsätta arbetslösa måste förbättras. Verkningarna av det ändrade ansvaret för ordnande och finansiering av arbetsmarknadsstödet måste följas upp noggrant och om det behövs måste korrigerande åtgärder vidtas snabbt.

Bättre arbetsförmåga, längre arbetsliv

Arbetsmarknadsorganisationerna har nått en uppgörelse om de framtida pensionerna. Det ligger nu på regeringens ansvar att den lagberedning överenskommelsen kräver görs utan dröjsmål. Det råder stor enighet om att arbetslivet måste förlängas. En förlängning av arbetslivet är ett av de viktigaste medlen för att åtgärda hållbarhetsgapet. Snabbare studiestart och ett smidigt inträde i arbetslivet efter slutförda studier, mer ork i arbetet och pensionspolitiska beslut utgör komponenter som var och en kräver utveckling. Kvaliteten i arbetslivet måste utvecklas så att arbetshälsan förbättras. Att upprätthålla och förbättra arbetsförmågan särskilt i slutet av arbetslivet är ett måste om pensionsåldern ska stiga. Rehabiliteringssystemet måste reformeras så att arbetsoförmågan kan förebyggas. Också den resurs som de partiellt arbetsföra utgör bör tas bättre till vara.

Alla ska ha rätt att delta i arbetslivet enligt egen förmåga. Det kräver lagstiftningsreformer som ger personer med partiell arbetsförmåga bättre chanser att hävda sig på arbetsmarknaden under hela arbetslivet. Det måste också bli enklare att samordna företagande, olika familjeförhållanden och lönearbete. Det krävs nya angreppssätt för att kombinera sociala trygghetsförmåner, löner och skatter. Målet måste vara att skapa en enkel socialförsäkring som sporrar till arbete. Det måste finnas alternativa sätt att gå framåt. Centern föreslår till exempel att systemet med en basinkomst utvecklas genom olika försöksprojekt. Centerns mål är enkla sociala trygghetssystem som sporrar till arbete. Arbete måste i alla lägen ge mer i netto än arbetslöshet. Det betyder ökad flexibilitet i utbetalning av stöd när man går tillbaka till jobb, dvs. att det in-

förs olika skyddsdelar för stödet. Reformerna är nödvändiga dels för att nivån på bastryggheten ska vara tillräckligt hög, dels för att uppmuntra arbetslösa att ta emot jobb och förhindra att de blir förlorare som faller mellan två stolar.

Det behövs större flexibilitet i arbetslivet: förkortad arbetsvecka och kortare arbetsdagar kan vara en välfungerande lösning för dem som vill satsa på att ta hand om sina barn eller sina åldrande föräldrar eller nära släktingar. Samtidigt måste det bli lättare för de unga att få fotfäste på arbetsmarknaden. För att ungdomsgarantin ska lyckas måste stödåtgärderna för arbetslösa utvecklas och de ungas möjligheter till lämplig utbildning och därpå omedelbart följande arbete förbättras. När studierna slutförts är varje vecka utan jobb för mycket, och risken för marginalisering ökar ju längre arbetslösheten pågår. Ungdomsgarantin måste förbättras och problemen med Sanssi-kortet lösas snabbt. Centern föreslår att läroavtalsutbildningen ses över så att det får formen av ett utbildningsavtal. Parter i utbildningsavtalet är den unga som saknar ett yrke, det företag som erbjuder en studie- och arbetsplats samt den läroinrättning som ordnar studieperioderna. Utbildningsavtalet vore särskilt lämpligt för unga som av någon anledning har svårt att tillägna sig undervisning i en skola.

Gör det lättare att göra en första anställning

Det finns omkring 260 000 företagare i Finland och av dessa är 65 procent ensamföretagare. Många ensamföretagare skulle gärna dela med sig av arbetsbördan och anställa någon. Detta skulle också tillåta att företagaren håller semes-

ter, sjukledigt eller föräldraledigt eller bygger ut verksamheten. Tröskeln till att göra den första anställningen är dock alltför hög, eftersom företagaren därefter ansvarar inte bara för sig själv utan också för den nye anställda. Anställning medför också stora ekonomiska risker, särskilt om företagaren själv håller till exempel föräldraledigt.

Det ligger i samhällets intresse att främja företagsamhet och sporra företagarna till tillväxt och sysselsättning. Samtidigt skulle allt fler finländare få sin utkomst genom arbete och allt fler kunde jobba som företagare i olika faser av livet. Förutsättningarna för företagande måste förbättras till exempel genom att lätta på den byråkrati som behövs för att starta ett företag och genom att göra det möjligt för den som tänker bli företagare att få inkomstrelaterad dagpenning för viss tid i början av företagarkarriären. Olika stödformer som anknyter till företagande är särskilt produktiva för samhället när en ung person får jobb.

Avvikande mening

Vi föreslår

att det till moment 32.30.51 offentlig arbeidskrafts- och företagservice fogas en punkt "Anslaget får användas till betalning av lönesubventioner för en första utomstående arbetstagare till ett belopp av högst 10 miljoner euro." och

att finansutskottet i övrigt beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 16 oktober 2014

Terhi Peltokorpi /cent
Eeva-Maria Maijala /cent
Mikko Savola /cent

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Regeringen säljer statlig egendom. De pengar som inflyter borde enligt vår riksdagsgrupp och vår utskottsgrupp snarare än till amortering av skulder läggas på stimulerande åtgärder som till exempel insatser för att höja sysselsättningen och få fart på den ekonomiska verksamheten.

Katainens och numera Stubbs regering har saknat konsekvens under hela den innevarande valperioden. Det tar sig horribla uttryck i regeringens oansvariga åtgärder och ogjorda eller återtagna beslut. Regeringens oförmåga att ta ansvar märktes också i de nyligen avslutade budgetförhandlingarna. Som exempel på sådana beslut kan nämnas att incitamenten för företagsamhet inte har förbättrats liksom att konkurslagstiftningen inte har förbättrats.

Läroavtalsutbildningen måste införas på riktigt

Regeringen har också talat mycket om läroavtal och förbättring av läroavtalsutbildningen. Det har varit mycket prat men lite verkstad. Faktum är att regeringen bara sitter på sina händer utan att fatta något beslut för att förbättra situationen i vårt land. Det verkar bara handla om en expeditiönsministär som inte förmår fatta några svåra och viktiga beslut. Sannfinländarnas riksdagsgrupp och utskottsgrupp menar att läroavtalsutbildningen måste utnyttjas i större omfattning. Den är inom många yrken ett utmärkt sätt att bygga upp kompetens. Läroavtalsutbildningen är också en bättre väg till jobb för dem som inte är optimalt lämpade för en teoridominerad utbildning. Läroavtalsutbildningen kunde också lämpa sig för ungdomar som avbryter sin skolgång. Vi har för tillfället 90 000 ungdomar under 30 år som avbrutit skolgången och som helt saknar yrke eller yrkesutbildning.

Återupprätta företagandets status!

Till skillnad från regeringen bekymrar vi sannfinländare oss för sysselsättningen- företagsamheten och den ekonomiska tillväxten i Finland. Vi vill tillförsäkra invånarna i vårt land en skälig försörjning, ett anständigt boende och goda levnadsförhållanden i alla livssituationer. Vi sannfinländare vill därför stärka incitamenten för företagande genom att höja den nedre gränsen för momspliktig verksamhet från 8 500 till 20 000 euro. Det är ett sätt att sporra till företagsamhet, samtidigt som det motverkar svart ekonomi. Vi skulle alltså satsa mer än regeringen på bekämpningen av svart ekonomi. Vi föreslår därför att regionförvaltningsverkens inspektörer för utlänningsövervakning blir skyldiga att registrera utländska företag som arbetar i Finland för att underlätta och snabba upp skatte- och tillsynsmyndigheternas arbete. Vidare föreslås att den holländska modellen för kedjeansvar införs.

Vår utskottsgrupp anser att det viktigaste i dagens ekonomiska läge är att skapa nya jobb. Arbetstillfällena ger staten skatteinkomster, så det finns allt skäl att uppmuntra företag som skapar sysselsättning. I vår modell ger vi de små och medelstora företagen möjlighet att få driftskapital från det egna företags resultat. Ett företag som två år i följd anställer minst två nya personer på heltid och där ökningen av det årliga antalet anställda är minst 10 procent befrias från samfundsskatt. Det förutsätter dock att företaget inte delar ut vinst till ägarna. Därigenom kan företagaren kanalisera företags vinst till sysselsättning och utveckling av branschen.

Såväl unga som erfarna arbetstagare måste ges tillgång till arbetsmarknaden

För det andra skulle vår utskottsgrupp i motsats till regeringen satsa mer på arbetslöshetsfrågan och på att höja sysselsättningen. Det är särskilt viktigt med tanke på att arbetslösheten i Finland växer snabbare än någon annanstans i EU. Fram-

för allt känner vi oro för den ökande ungdomsarbetslösheten. Vi sannfinländare vill ta till kraftåtgärder för att sysselsätta ungdomar och personer över 55 år. Finland har i dag alldeles för många villiga och kompetenta människor i arbetsför ålder som saknar arbete. När de politiska besluten fattas måste man också i högre grad ta hänsyn till de som är över 55 år och tvingas byta bransch. Vi menar att det tysta kunnandet måste sättas i omlopp. Därför föreslår vi än en gång större resurser för mästare-gesäll-modellen.

För det tredje tänker vår utskottsgrupp inte glömma bort ungdomsarbetslösheten. Arbetslösheten bland unga är en tickande bomb som måste desarmeras. Ett ändamålsenligt element i arbetet för att få ner ungdomsarbetslösheten och höja utbildningsnivån bland unga är den tidigare nämnda läroavtalsutbildningen. Den ungdomsgaranti som regeringen talat så kraftfullt för har visat sig så gott som helt verkningslös. En orsak till det är att det s.k. Sanssi-kortet blir dyrt för företagen.

Avslutningsvis vill vi framhålla att bedömningen av vad fattade beslut och vidtagna åtgärder lett till måste utgöra ett väsentligt element i sysselsättningspolitiken. I dag är dessa bedömningar bristfälliga. Till exempel krävs det inte nödvändigtvis en höjning av pensionsåldern för att förlänga arbetslivet. Vi menar att man först borde fokusera på att förbättra arbetsförhållan-

dena och arbetshälsan samt införa de skatteincitament för anställda över 63 år som vi redan föreslagit. Också de partiellt arbetsföra måste beaktas bättre än i dag. De måste erbjudas sådant arbete som de kan utföra. Det kan också motverka den dolda arbetslösheten och bidra till längre arbetsliv.

Avvikande mening

Vi föreslår

att statsbudgetens moment 32.30.51 (arbetskrafts- och företagsservice) ökas med

- 35 miljoner euro för att främja sysselsättningen av unga och personer över 55 år,

- 10 miljoner euro för lönesubventionering för personer över 55 år som byter bransch,

- 10 miljoner euro för genomförande av mästare-gesäll-modellen,

- 15 miljoner euro mer för främjande av sysselsättning för partiellt arbetsföra och

att finansutskottet i övrigt beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 16 oktober 2014

Jari Lindström /saf
Maria Tolppanen /saf
Lea Mäkipää /saf